

DE VERZORGING EN DE KWEEK IN GEVANGENSCHAP VAN DE WOMA PYTHON

Door: Peter Krauss, Victorian Herpetological Society, Australië.

Vertaling: Jan van Duinen.

Inhoud: Inleiding - Voeding - Huisvesting - Het kweken - Conclusie - Dankbetuigingen.

* * *

INLEIDING

De Woma python (*Aspidites ramsayi*) bewoont dorre gebieden van de centrale en noordelijke delen van Australië. Op verschillende breedtegraden treden op zijn minst twee opvallend verschillende vormen van kleur en grootte op. Typisch afwijkende exemplaren zijn de dieren van het noordelijke deel van South Australia en van de Tanamiwoestijn in de Northern Territory. De noordelijk vorm is crème-wit met oranje-bruine banden, terwijl de zuidelijke vorm een gelijkmatige, vaalbruine kleur heeft.

De noordelijk vorm van de woma python wordt ongeveer 1,5 m lang als zij volwassen is en de vorm uit het zuiden bereikt de dubbele lengte. Op het oog is er weinig overeenkomst tussen de twee vormen als de exemplaren volwassen zijn.

Een groep woma pythons, die ik langer dan 16 jaren verzorgde, bestond eerst uit een man en twee vrouwen, waaraan later een tweede man werd toegevoegd na de eerste succesvolle kweek die plaatsvond in 1985. De dieren zijn de woestijnvorm die gevonden wordt in het gebied van de Tennant Creek in het Northern Territory en waren alle jonge dieren toen ik ze kreeg.

VOEDING

Volwassen waren het mannelijke exemplaar: 1,4 m lang en 1300 g, terwijl de vrouwen 1,5 m lang waren en respectievelijk 2000 g en 2300 g wogen. Het voedsel namen ze altijd graag aan en bestond voornamelijk uit laboratoriumratten, ofwel vers gedood of ontdooid. Gedurende een bepaalde periode, enkele jaren geleden, waren jonge gansjes voorhanden en vooral de man had een voorkeur voor deze verandering in zijn dieet.

Tijdens de winter bood ik geen voedsel aan en tijdens de warme maanden controleerde ik het voeren streng. Zwaarlijvigheid is niet gezond en moet beslist voorkomen worden als de dieren moeten kweken. Ik hou altijd toezicht bij het eten om te voorkomen dat per ongeluk kannibalisme optreedt.

Foto 1: Woma python *Aspidites ramsayi*. Kleur variëteit afkomstig uit Alice Springs, Northern Territory. Colour form from the Alice Springs Northern Territory region. Foto: Brian Barnett.

Foto 2: Woma python *Aspidites ramsayi*. Een grotere variëteit en valer van kleur, afkomstig uit Zuid-Australië. The larger, more drab colour form from South Australia. Foto: Brian Barnett.

HUISVESTING

Gedurende de jaren bewoonden de woma's verschillende kooien. Omdat het een bodembewonende slang is, moet de kooi laag en redelijk ruim zijn. Mijn woma's bewoonden een kooi van 2 x 1 x 0,5 m hoog, met een uitneembare scheidingswand in het midden. De voorkant was van schuivende glasplaten en de zijwanden en achterkant van gaatjesboard om voor voldoende ventilatie te zorgen. De boven- en onderkant waren gemaakt van industrieel multiplex. Als bodembedekking van de kooi vond ik boombastsnippers het geschiktst. Deze moeten van een gemiddelde maat zijn en niet stoffig. Een diepte van 8 tot 10 cm bodembedekking bleek het beste.

Buiten het paringsseizoen van augustus tot april, hield ik de mannen en vrouwen gescheiden door de kooi in twee stukken te verdelen. Op deze manier is het ook makkelijker om toe te zien bij het voeren. Elke kooi heeft zijn eigen schuilplaats, een heel belangrijk onderdeel van elke slangenkooi, die om geheel aan zijn doel te beantwoorden van de juiste grootte dient te zijn. Als de slang opgerold in zijn schuilplaats ligt moet het lichaam van de python op zijn minst twee tegenover elkaar gelegen wanden voelen om zich veilig te voelen. Als twee slangen de kooi bewonen moet de schuilplaats natuurlijk ruimte bieden aan beide slangen.

De bodem van de schuilplaats is bedekt met papier om hem gemakkelijk schoon te kunnen maken. Bovendien hebben beide kooigedeelten een afdekking die op de bodem van boombastsnippers kan worden geplaatst. Deze afdekking is gemaakt van hout en masonite en heeft afmetingen van 80 x 40 x 10 cm hoog. Ze is op drie kanten afgesloten en geeft alleen aan één kant toegang, door één smalle open zijde. De slangen brengen een groot gedeelte van de tijd rustend en uit het zicht onder deze bedekking door.

Elk deel van de kooi heeft een 20 watt Vita-Lite lamp die aan de achterwand van de kooi is opgehangen, op ongeveer 20 cm hoogte van de vloer van de kooi. De schuilplaats is ook aan de achterwand opgehangen van de kooi en vlak boven het licht. Zo verwarmen de lampen door hun hitte de vloer van de schuilplaats en zijn kleine afstand tot de bodem schept een ideale voorwaarde voor het effectiviteit van de ultraviolette stralen van de lamp als de slang eronder ligt. Voor een aanvullende warmtebron is elk gedeelte uitgerust met een 14 watt elektrische warmteplaat die ongeveer 25% van de vloeroppervlakte van warmte voorziet. Licht en warmte worden geregeld door een tijdklok zonder thermostaat.

Gedurende de maanden april tot augustus, stel ik alle woma's tenminste om de dag bloot aan een Osram Ultra Violet Sunlamp van 300 Watt. Deze lamp is aangebracht in een driepoot en kan op de slang worden gericht door het glas opzij te schuiven. De belichtingstijd is slechts 5 tot 10 minuten, op een afstand van ongeveer 60 cm van de slang. Deze procedure heeft als gunstige bijkomstigheid, dat de slang in een zeer helder licht wordt geplaatst, zodat een grondige visuele inspectie en onderzoek kan plaats hebben.

Elk deel van de kooi heeft een waterbak die groot genoeg is voor de woma's om er in te gaan liggen, maar gedurende al de jaren heb ik nooit een woma in de waterbak zien weken.

Elke twee tot drie dagen besproei ik de kooi met water en vaak is dat het moment dat de slang drinkt, direct vanuit de spuitmond van de drukspuit. Geregeld natsproeien van het substraat geeft minder stof. Natuurlijk moeten de bastsnippers alleen licht vochtig zijn en nooit nat. De exemplaren schijnen van de douche te genieten.

Faeces, urine en vervellingen verwijder ik regelmatig. De constructie van het gebouw waar de slangekooi in staat is zodanig, dat het uitermate geschikte klimaatcondities biedt. Gedurende de heetste periode van het jaar zette ik alle verwarming af en deed ik 's morgens gedurende slechts ongeveer drie uur het licht aan. In het metalen dak van het gebouw

had ik lichtpanelen ingebouwd in ongeveer 15% van het oppervlak en zo wordt de kamer erg heet.

Gedurende de zomermaanden had ik het dak bedekt met schaduwdoek en als het nodig was zette ik de sprinklerinstallatie op het dak aan. De temperatuur varieerde van 24°C minimaal 's nachts tot 43°C maximaal gedurende de dag. Deze temperaturomstandigheden geven het klimaat weer in mijn woondistrict, in het noordelijke deel van de Atherton Tablelands, ongeveer 60 km landinwaarts van Cairns, in het noorden van Queensland.

HET KWEKEN

Gewoonlijk verwijderde ik de tussenwand van de kooi in de eerste week van mei, om de dieren toe te staan bij elkaar te komen. De laatste jaren, nu het jonge tweede mannetje een lengte van ruim over de meter heeft bereikt en ongeveer 1200 g weegt, probeert het oudere mannetje, zijn vader, heel vaak met hem te copuleren. De cloacae werden tegen elkaar gedrukt op de gewone manier, maar het binnendringen van een hemipenis heb ik niet kunnen waarnemen. Hun acties leken zo realistisch, dat ik werd aangezet om nog eens te kijken of het allebei wel mannen waren.

Gewoonlijk vond binnen enkele uren nadat de tussenwand was verwijderd de paring plaats tussen het oude mannetje en één van de vrouwtjes. Dat duurde dan 6 tot 8 uur. Daarna rolde de man zich op, weg van de vrouwen.

Op een leeftijd van 38 maanden was het jonge mannetje kennelijk nog niet seksueel volwassen, want hij toonde nooit seksuele interesse voor de vrouwtjes. De volwassen man bediende altijd beide vrouwtjes, hoewel hij de ene keer een voorkeur had voor de één en dan weer voor de ander. Als dit opviel, nam ik maatregelen om er zeker van te zijn dat beide vrouwen bevrucht werden.

Woma's kweken soms om de twee jaar, maar er schijnt geen regelmatig patroon in dit gedrag te zitten. De vrouwtjes nemen elk jaar deel aan de paringen, maar ontwikkelen niet regelmatig eieren. Ze kunnen in twee opeenvolgende jaren kweken en dan eens een jaar overslaan. Iedere keer als ik een paring met binnendringen van de hemipenis duidelijk had waargenomen en genoteerd, scheidde ik de man weer van de vrouwen. Als ik na ongeveer 48 uur de dieren weer bij elkaar zette, had dat meestal direct weer een paring tot gevolg.

Ze copuleerden regelmatig vanaf de eerste week van mei tot de eerste week van juli. Op dit moment toonde een nauwgezet onderzoek van de vrouwtjes woma meestal ei-ontwikkeling aan. Door de slang eenvoudig vast te houden en over de handen te laten kruipen met de vingertoppen tegen haar buik, was ik in staat de zich ontwikkelende eieren te ontdekken. Een maand later, als de het vrouwtje zwanger was, waren de eivormen zichtbaar. Zo in het begin van september rustte de zwangere woma gewoonlijk met tweederde deel van het lichaam op de kant gedraaid of helemaal ondersteboven. Op dit moment zorgde ik voor een extra warmtebron met een spotje van 40 watt dat door middel van een tijdklok iedere ochtend drie uur aan was. Vooral gedurende de laatste weken voor het leggen van de eieren lag de zwangere slang vaak gedurende langere tijd onder de warmtestralen van dit spotje. Ik beschouw zo'n mogelijkheid tot zonnen als zeer belangrijk voor de gezonde ontwikkeling van de eieren.

In dit stadium rust het vrouwtje het grootste deel van de dag met haar lichaam gedeeltelijk ondersteboven en 's nachts worden de eieren altijd naar het onderste deel van het lichaam verschoven. Wanneer de laatste helft van september eraan kwam, zocht het vrouwtje een plaats uit en bereidde die voor om de eieren te leggen. Dit gebeurde meestal onder de afdekking van de bodem van de kooi. De slang begon met het maken van een holte in de boombastknippen, door met het lichaam in cirkels te gaan kruipen. Ze drukte alle snippers

opzij en rustte tenslotte op de bodem van de kooi. Gedurende de laatste dagen kon ik het vrouwtje vaak horen als ze met haar lichaam overal tegenaan kwam, terwijl ze onder de afdekking cirkels draaide. De eieren werden gewoonlijk gedurende de laatste week van september gelegd.

Het andere vrouwtje was vaak een maand later met haar ontwikkelingen. Het aantal eieren varieerde van 8 tot 10 en het bevruchtingspercentage was 90 tot 100%. Het proces van het eigenlijke leggen van de eieren kostte het vrouwtje 2,5 tot 3 uren met een legsel van acht eieren. Gemiddeld gewicht van de eieren was 85 g en ze hadden een lengte van 78 mm. Bij legfels van tien eieren waren gewicht en afmeting iets kleiner. De eieren werden verwijderd om voor het uitbroeden in een elektrische broedstroof te worden ondergebracht. Dit deed ik, nadat elk individuele ei was gedroogd en voordat het aan een ander ei gehecht was of aan enig substraatmateriaal.

Mijn broedstroof was een aangepaste Swan broedstroof voor kippen. Hij had een extra reserve-thermostaat, aangesloten op een kleine elektrische ventilator voor de luchtbeving. Ik broed de meeste reptielen eieren uit zonder substraat en vind dit de beste methode voor mijn doel. De eieren plaats ik op een papieren zakdoek in een plastic bakje, boven op een gaas van plastic of roestvrij staal dat is opgehangen boven water dat ongeveer 2 tot 3 cm diep is. Deze plastic bak is uitgerust met een luchtdichte deksel die doorzichtig is om de eieren gemakkelijk te kunnen observeren.

Foto 3: Woma pythons *Aspidites ramsayi*. Geboorte. Hatching.
Foto: Peter Krauss.

Ik vond het onnodig om de eierbakken te openen, maar deed af en toe het deksel er even af. Ik verving het papier één of twee keer gedurende de incubatieperiode. Deze methode handhaaft een constante luchtvochtigheid van 100% op elk moment. Uit experimenten is gebleken, dat gezonde embryo's zullen overleven en uitkomen, zelfs als slechte en rottende eieren niet worden verwijderd. Dit schijnt vooral opmerkelijk, als de dozen gesloten blijven gedurende de gehele incubatieperiode.

Als alles goed is in de broedstoof en de ventilator constant functioneert, dan is er heel weinig of geen condensatie op de binnenwanden en deksel van de eierbakken. Als op welk tijdstip dan ook een ei de typische tekenen geeft van te zijn afgestorven, dan is het aan te raden het te verwijderen. Dit is geen probleem als de eieren per stuk zijn verzameld en apart geplaatst zijn in de plastic doos. Als dit niet mogelijk is en de eieren in een kluster zitten waar ze allemaal aan elkaar zitten, is het verstandiger om het slechte ei te laten zitten dan het risico te nemen de andere eieren te beschadigen door te proberen het te verwijderen.

Bij een temperatuur van 29-30°C begon het uitkomen op de 75ste dag, hoewel bij 31°C het uitkomen op de 60ste dag begon. Het gemiddelde gewicht van de pasgeboren jongen was 45 g en hun lengte was 32 cm. Na 10-12 dagen vervelden de jongen voor de eerste keer. Ze aten gemakkelijk kleine muizen en konden het beste gescheiden gehouden worden om ze goed in de gaten te kunnen houden en om gegevens bij te houden.

CONCLUSIE

De woma is een slang die veel aandacht van zijn verzorger vraagt. Het was prettig om gedurende enkele jaren met deze interessante python te werken. Mijn plannen om met de tweede generatie te kweken en om de moeder zelf het legsel te laten verzorgen e.d., zullen niet mogelijk zijn. Ten gevolge van ongelukkige omstandigheden zijn deze dieren niet langer in mijn bezit.

DANKBETUIGINGEN

Aan Malcolm Thompson voor het omzetten van mijn gekrabbelde aantekeningen tot een leesbaar geschrift en Brian Barnett en Simon Kortlang voor het doorlezen van het manuscript en het maken van waardevolle opmerkingen. Mijn vroegere collega's en maten Margit en Karin Cianelli hebben het in de eerste plaats mogelijk gemaakt met deze dieren te werken; zij hebben gedurende vele jaren deskundige hulp gegeven. Cam Whiteing tekende bekwaam de originele schetsen en Amy Andersen typte de verschillende concepten.

Overgenomen uit Vic. Herp. Society, Inc *Monitor* 6 (1) 1994. Voor het eerst gepubliceerd in *Thylacinus* vol. 17, no.2, 1992, blz 2-5. Foto's: 'Monitor'-originelen.